

Internetový nezávislý list podporující svobodné myšlení, podnikání a vytváření občanské společnosti především v oblasti ASKIBURGIONU.

Ve druhém století našeho letopočtu žil v Alexandrii slavný astronom a zeměpisec Klaudios Ptolemaios. Podle vyprávění obchodníků a vojáků kreslil mapy vzdálených zemí. Velké pohoří na severu země, v níž podle něj žil velký národ Boiochaimů, označil jako Askiburgion. Přiložíte-li Ptolemaiovu mapu na mapu dnešní, pod Askiburgionem naleznete Nizký a Hrubý Jeseník, část Slezska i střední Moravy. I mezi tvůrci tohoto listu naleznete nejednoho učeného Boiochaima. Na sklonku 19. století si příznivci strany realistické, sdružení kolem T. G. Masaryka uvědomili, že potřebné změny společenské vyžadují více informačních zdrojů. A tak vznikl v roce 1866 list ČAS, od počátku redigovaný Janem Herbenem. V roce 1990 si vydavatelé tohoto listu vypůjčili název i původní grafickou podobu hlavičky a vydávali až do roku 2005 list ČAS v tištěné podobě. A pochopitelně v duchu názorů původní České strany lidové (realistické). Ten pak na několik let, od 3. 2. 2005 do 21. 8. 2008 nahradil internetový deník Bruntálský Kurýr. Tento internetový, dle potřeby i tištěný list ČAS je tedy pokračováním obou zmíněných periodik a měl by v této podobě vydržet co nejdéle. Což bude i dílem vás, čtenářů.

Vydává: **občanské sdružení Vlastenecký poutník**, Čeladná 711, 739 12 Čeladná, v nakladatelství Moravská expedice®.

Redakce: petr.anderle@tiscali.cz; vpoutnik@tiscali.cz +420 724 100 646. Odpovědný redaktor: Petr Andrle. Každé vydání najdete také na www.hbl.cz; www.marianka.eu. Objednávky: e-mail s předmětem ČAS* Registrace MK ČR ze dne 22. 3. 2001 evidenční číslo MK ČR E 11 345

14. LISTOPAD

PRO CÍRKEV PRAVOSLAVNOU ZAČÍNÁ ADVENT JIŽ ZÍTRA

Adventus znamená příchod, takže advent považujeme za počátek liturgického roku a počátek příprav na Vánoce. Z hlediska církevního očekáváme slavnost narození Ježíše Krista a slavnost jedu druhého příchodu na konci času. Adventní slavnosti se v dějinách Evropy objevují v pátém a v šestém století. V jistých zemích měl advent postní ráz, ten se však neprosadil. Z počátku bylo zvykem slavit advent v šesti nedělích. Až papež Řehoř Veliký stanovil čtyři adventní neděle, avšak trvalo dlouho dobu, zřejmě až po počátku 12. století, než se toto ustanovení vžilo. Milánská arcidiecéze slaví šest adventních nedělí doposud, zrovna tak činí pravoslavná církev, které začíná advent již zítra. Pro katolickou

církev je počátek adventu v první neděli adventní, tedy neděli mezi 27. listopadem a 3. prosincem. Konec adventu představuje západ slunce na Štědrý den. Advent byl vždy dobou zklidnění. Od té doby, co se ho tak trochu zmocnila komerce, je v tomto smyslu odkaz našich předků narušován.

Avšak máme z historie velikou zásobárnu kvalitních adventních písní a ještě hodně lidí se schází na jitřních mariánských mších, zvaných roráty. Tam ten otřesný hluk ze supermarketů nepronikne. Název pochází z neznámější latinské adventní písně pocházející z 16. stol z Francie: "Rorate coeli de super..." - "Rosu nám dejte nebesa, dejte nám spasitele..."). Připomínají očekávání spásy, vyvedení ze zajetí a uvedení do Boží blízkosti. Přinášejí ujištění o Boží věrnosti v příslibu spásy. Tyto staré písně nás spojují s

vírou našich předků. Byla to víra hluboká, poučená Božím slovem. Nápěvy i slova písní překlenují celé generace.

A pohled na adventní věnec se čtyřmi svíčkami, které ozdobí váš adventní věnec, vám připomene, že naši pradědové a prabáby považovali dlouhé prosincové noci za dobu k rozjímání a k přípravě na rok další. Zkuste se v tomto smyslu zamyslet. Věnec je od nepaměti symbolem vítězství a královské důstojnosti. I Bible mluví o věnci jako o projevu úcty, radosti a vítězství. Adventní věnec je holdem tomu, kdo je očekáván, a kdo zároveň již přichází jako vítěz, jako král a osvoboditel: Ježíš Kristus. Rozlévající se světlo z hořících svící vyjadřuje přicházejícího Krista, který rozptyluje temnotu a strach, neboť on je "Světlo světa" (Jan 8,12). Každému, kdo věrně a s láskou vyhlíží příchod Páně, bude předán věnec spravedlnosti, vítězný věnec života. *Neboj se. Bud' věrný a dám ti vítězný věnec života.*

14.11. Svatý Mikuláš Tavelič

Žil ve 14. století. Pocházel z Dalmácie a vstoupil už jako mladý muž do františkánského řádu. Přes deset let pak působil jako posel víry v Bosně, než odešel kolem r. 1385 do Jeruzaléma. Tam poznal Deodata a Petra z jižní Francie a Štěpána ze severní Itálie. 11. listopadu 1391, o velkém mohamedánském svátku, chtěli čtyři misionáři kázat v Omarově mešitě v Jeruzalémě. Protože věděli, že tento záměr může být spojen s obtížemi, chtěli získat povolení u kádího města (mohamedánského soudce). Následně byli k němu předvedeni, aby mu přednesli to, o čem chtěli v Omarově mešitě hovořit. Takto jejich příběh podává soudobá zpráva o jejich mučednictví, na rozdíl od pozdějších životopisů,

udávajících, že františkáni ve snaze předejít komplikacím, sami šli nejprve žádat kádího o dovození promluvit v mešitě. Před kádím a dalšími přítomnými mohamedány přečetli text připravené promluvy. Kádí se jich pak otázal: "To, co jste přednesli, bylo uvážené a při smyslech nebo v pomatení na rozumu? Poslal vás váš papež či jiný křesťanský panovník?" Bratři mu z vnuknutí Ducha a v apoštolské horlivosti odpověděli: „Nikdo nás neposlal, pouze Bůh nám vnuknul, abychom vám hlásali pravdu pro vaši spásu. Kristus v evangeliu říká: Kdo uvěří a přijme křest, bude spasen; kdo však neuvěří, bude odsouzen“. Kádí jim nato dal na vybranou vše odvolat a stát se Saracény nebo zemřít. Františkáni své rozhodnutí neodvolat, doplnili slovy vyjadřujícími raději smrt pro pravdu a za obranu katolické víry. Byli pro ni ochotni podstoupit jakékoli mučení. Kádí pak vynesl rozsudek smrti. Přítomní Saraceni se následně na ně vrhli a bili je vším, co měli po ruce, až ztratili vědomí. V noci je kádí nařídil vysvléci, pevně přivázat ke kůlům a bičováním je zbavit kůže, takže by nemohli snést ani pohled jeden na druhého. Po bičování je prý dal pevně přivázat na špičatá dřeva, aby v hrozném žaláři ani na chvíli nepřestávali být týráni. Třetí den byli vyvedeni na náměstí před nastoupené vojáky s meči, kádího a velký oheň. Když znovu vyznali svou misionářskou touhu a

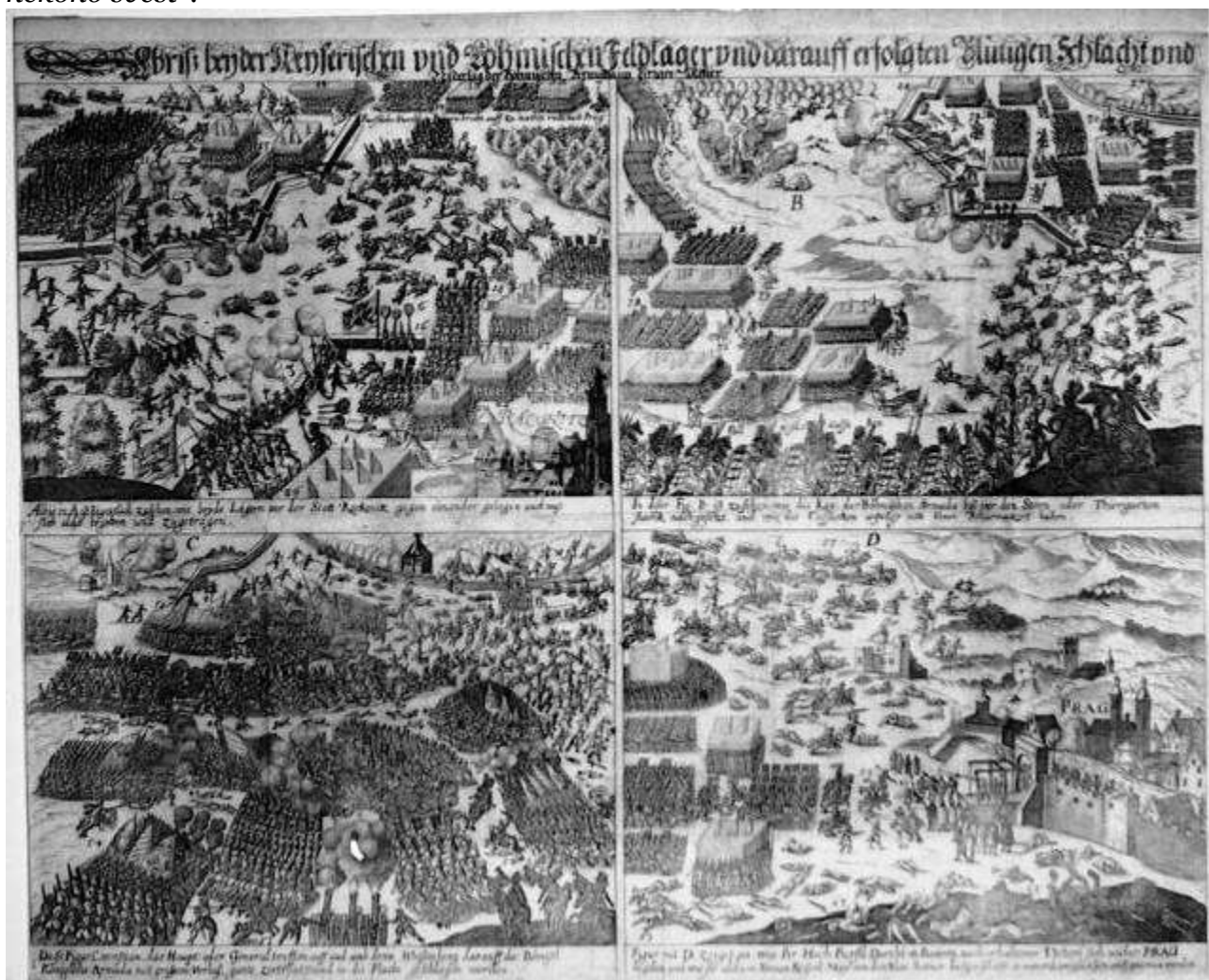
ujistili všechny okolo, že se pro Krista a jeho víru nebojí smrti, Saraceni se na ně zuřivě vrhli a rozsekali je na kousky, které házeli do ohně. Popis tohoto drastického mučednictví, jako soudobou zprávou, uvádí čtení františkánského breviáře. V roce 1889 papež Lev XIII. prohlásil Mikuláše Taveliče za blahoslaveného, r. 1963 papež Jan XXIII. přiznal všem čtyřem titul mučedníci a papež Pavel VI. je v červnu 1970 prohlásil za svatého.

Nebýt Bílé Hory, kde bychom už asi byli...

Petr Andrlé

„Češi mají vynikající schopnost, že dokáží všechny průsery, které si zavíní sami, včas na někoho svést“.

Nedávno jistý poslanec v souvislosti se schválením církevních restitucí poznamenal, že se tak stalo 8. listopadu 2012, plných 392 let po bitvě na Bílé Hoře. Chtěl zřejmě připomenout, že došlo k další podobné „tragédii“. Nechci se zabývat církevními restitucemi, ale pokud jde o události z 8. listopadu roku 1620, kdy se bitva na Bílé Hoře odehrála, je tato událost bohužel v našich myslích stále latentně přítomna s tím, že vše špatné, co se v této zemi poté odehrálo, je vlastně pouze následkem oné bitvy bělohorské. Dokonce i to, co špatného se ještě odehraje. Připomnělo mi to znovu výroky jedněmi respektovaného a druhými nenáviděného publicisty Bohumila Doležala, který napsal, že „Češi mají vynikající schopnost, že dokáží všechny průsery, které si zavíní sami, včas na někoho svést“.

Bitva na Bílé Hoře – dobový obraz

Jdeme-li zpátky dějinami, Bílá Hora se nám hodila na mnohé. Neblaze proslulý komunistický ministr zemědělství Július Ďuriš (1904-1986) rozdával dekry na půdu všem novým osídlencům pohraničí. Šlo většinou o půdu, kterou původně vlastnili naši spoluobčané hovořící německy, které jsme po druhé válce kolektivně vyhnali. Dekry byly vyvedeny v národních barvách a bylo v nich napsáno, že akt přidělení půdy je odčiněním Bílé Hory. Několik let tyto dekry s kresbou Mikoláše Alše zdobily stěny parádních místností mnoha domů a statků.

Takový nesmysl si mohli vymyslet pouze komunisté, kteří věřili (a zřejmě ještě věří) že jsou přímými pokračovateli a dědici husitů. A přesně v jejich duchu všem občanům pozemky za pár let zase vzali a rolníky nahnali do JZD, případně do koncentráků, když nesouhlasili s kolektivizací. Takže ten, kdo si po roce 1945 zabral nejvíce půdy a hospodařil na ní dobře, se později stal automaticky kulakem, nebo jak říkával soudruh Gottwald, vesnickým boháčem. Příznačné je bohužel i to, že po roce 1989 se o zemědělské restituce hlásili i ti, kdož s láskou a s rozechvělým srdcem a hlavně z uvědomění, vedli své nazdobené krávy do společných kravínů. Takže celé to dění katastrofou bylo, to ano, ale v žádném případě nešlo o nějaké odčinění Bílé Hory. Leč, hezky se to poslouchá.

A snad ještě jeden příklad. Římskokatolický kněz (sic!), Václav Beneš Třebízský (1849 – 1884), jehož historické romány jsem si rád kdysi dávno přečetl, napsal ve svých pamětech o Bílé Hoře následující: **„Zde zlomena byla sláva Čechů, zde potlačen byl národ český, zde zavržen byl jazyk mateřský, zde domohli se nadvlády Němci, od těch dob až do nejnovějších časů nadvlády nad Čechy mající.“** Hezky se to čte a dovedu pochopit, že to rozlítí nějakého málo vzdělaného poslance či politika. Bohužel, podleli tomu mýtu i lidé vzdělaní. František Palacký zaváděl dokonce tradici, že na Bílou

Hvězda

Horu nesmí nikdy roduvěrný Čech ani vstoupit. Bohužel, právě od jeho dob nastává nářek nad tím, že na Bílé Hoře stala se národní tragedie. Tento mýtus se posléze stal povinnou výbavou spisovatelů, umělců i politiků.

Od 19. století byli touto nepřesnou a špatnou interpretací dějin usměrňováni i velcí umělci, spisovatelé i básníci. I tak vynikající

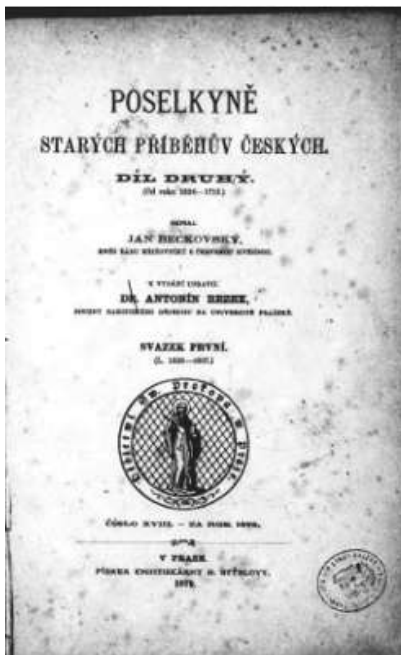
skladatel a muž, jakým byl nesporně Karel Kryl, uvěřil tomu, co se učil v socialistické škole. Jeho píseň Poslední Moravan oslavuje hrdinství „Moravanů, příslušníků pluku, který se do posledního muže bil u Letohrádku Hvězda při bitvě na Bílé Hoře“. Ono to ovšem bylo jinak. Tento pluk byl v postavení, kdy neměl technicky kam utéci. Oni vojáci měli za sebou zeď a navíc byli najati jako profesionálové. Museli odvést práci. Tak bojovali. Nešlo o žádné Moravany, ale o žoldnéře najaté hrabětem Jindřichem Šlikem, pod prapory moravských stavů. Nebojovali ovšem do posledního vojáka, v prosinci 1620 se zbytky tohoto pluku v Olomouci dožadovaly dlužného žoldu a zbylí vojáci vstoupili do služeb císařských. Tehdy platilo, že voják, kterému zaměstnavatel nezaplatí tři žoldy, může navázat nový kontrakt. Hrabě Šlik se nakonec dal také do služeb císařských a udělal velkou kariéru.

To, za co byli vydáváni „hrdinní Moravané“, se vlastně až do doby Karla Kryla neustále vylepšuje spíše nepravdou. Již 392 let. Za pár desetiletí poté, v roce 1677, napsal další katolický kněz a později i světící biskup pražský (sic!), zuřivý katolík a stoupenec Ferdinanda II. Tomáš Jan Pěšina z Čechorodu (1629 – 1680) latinsky dílo „Mars Moravicus“, (titulní strana díla na snímku vlevo) v němž vylíčil nadšeně a vlastenecky marný boj Moravanů. Pochopitelně nepravdivě. Začala se rodit legenda. Jinak tomuto muži vděčíme za mnohé, jeho české národní aktivity jsou neopominutelné, ale v tomto případě udělal národu medvědí službu. Na druhou stranu byl rád, že zvítězili katolíci.

Další katolický kněz a řeholník Jan František Beckovský (1658 – 1725) vydává knihu „Poselkyně starých příběhů českých“ (níže), v níž hrstka věrných Moravanů zachraňuje čest celého vojska a jediný kdo přežije, je hrabě Šlik. Všichni padnou do jednoho muže. A tak to šlo dál. Ještě počátkem dvacátého století vychází několik knih o „statečných Moravanech“.

Takže o co vlastně šlo v onom počátku 17. století. Mladší bratr císaře Rudolfa II., Matyáš, byl v roce 1606 tajně jmenován rodinnými příslušníky hlavou rodu a dva roky poté získal za slib náboženské a politické svobody podporu stavů a převzal tak vládu nad Rakouskem, Uhrami a Moravou. Rudolfovi zůstaly věrné Čechy, Slezsko a obě Lužice.

V roce 1611 se Rudolf pokusil o převrat, avšak neuspěl a Matyáš, kterého české stavy požádaly o vojenskou pomoc, se stal českým králem. Ovšem nebyl lepším králem než Rudolf II. Navíc podpořil katolickou stranu, přenesl své sídlo z Prahy do Vídně, čímž Praha přestala být až do roku 1918 trvalou rezidencí hlavy státu. Tehdy se to stalo!!!

Ještě za života císaře Matyáše byl 5. června 1617 zvolen českými stavy za českého krále Ferdinand Štýrský. Ten ovšem nehodlal dodržet slib o náboženské svobodě, který dostali čeští nekatoličtí stavové od Rudolfa II. a tak byl 19. srpna 1619 generálním sněmem Koruny české sesazen a o týden později byl zvolen novým českým králem Fridrich Falcký z protestantské Falce (zimní král).

Falcký z protestantské Falce (zimní král).

To jsou oni – Rudolf II., Matyáš, Ferdinand II a Fridrich Falcký

Do toho patří i epizoda s vyhozením císařových místodržících Viléma Slavaty a Jaroslava z Martinic z oken Pražského hradu. Po necelém roce nastupuje císař Ferdinand II., známý násilnou rekatolizací Štýrska. Tchánem Fridricha Falckého je sice anglický král, ale ani to nepomohlo. Vypukl válečný konflikt, žádná pomoc ze zahraničí nepřišla a po mnoha bitvách skončí čeští stavové poraženi 8. listopadu 1620 na Bílé hoře. **Šlo v podstatě o válku jednoho českého krále proti druhému českému králi.**

v průvodu šestnácti jezdců, následovav příkladu Thurnova a Hohenlohova. Armáda byla bez hlavy. Zůstal tu zorganizován jen hlouček Moravanů pod Slikem, něco vojska hornorakouského a kníže Vilém Výmarský s hrstkou svých věrných.

Ale i tito poslední brzy uznali, že rychlý útěk bude jedinou spásou před smrtí. Jediní Moravané vytrvali na místě bitvy, nechvěli útekem vůdců, nezaleknuti zradou svých soudruhů.

A byl to krutý zápas a hrdý boj, který tu sveden za chvíli v úvalu, táhnoucím se ode zdi obory k Ruzíni. Byl to snad také jediný zápas, k němuž podněcovalo opravdové nadšení a zápal vlastenecký a jenž nebyl diktován krutou povinností žoldu či honbou za palmou hrdinství neb dobrodružnou povahou. Verdugo, jenž byl syt pronásledování Čechů, udeřil s jízdou Löbelovou na Moravany. Krutá palba mu byla odpovědí. Rychle přibrána na pomoc pěchota Neapolitánů, kteří zavedli útok s nevidanou prudkostí. Tito rozhodli vítězství a v zuřivé potyčce, kde muž proti muži bojoval, kde Moravané s nevidanou statečností jako jeden muž se prodírali v řady nepřátel, zabíjejíce i klesající pod ranami, kde zuřivě bojováno od muže k muži, kde pohrdáno životem a kde každý pocit zbabělosti daleko prchl z chrabrých ňader — v té potyčce rozhodnut konečný výsledek boje. Nepřítel opanoval bojiště a velké hromady pobitých, rozsekaných Moravanů pokryly zemi. Slik jen s několika málo vojiny s taseným mečem zajat, ostatní vykřváceli . . .

Tím dobojován dvouhodinový zápas královských proti císařským a tím i rozhodnut osud královské české koruny. Hrůza a úděs vůdců i vojska jakoby rázem byl přešel na krále Bedřicha Falckého. Tak se praví: seděl při hostině, kterou byl vstrojil na

Co se ale stalo po bitvě na Bílé Hoře? Následující třicetiletou válku ukončil vestfálský mír a nastal relativní klid. Českému království (sužovanému sice vysokými daněmi a odvody do armády) se dostalo bezpečí rakouské říše. Přichází rozvoj duchovní i materiální.

Objevuje se například baroko, které mění nejen tvář měst, ale vytváří dodnes krásnou a typickou tvář české krajiny, proslulou zejména sakrálními památkami. Přichází

rozvoj vzdělanosti a nelze ani hovořit o době temna. Na venkově vyučují piaristé mladé nadané venkovské hochy v obou zemských jazycích a pro pedagogickou práci používají doporučení a učební metody Jana Amose Komenského.

To, že je jazyk český méně používán, není důsledek oné bitvy. Však také Josef II. vydává verdikt o tom, že všichni obyvatelé říše mají právo naslouchat slovu Božímu v jazyce mateřském. Ruší sice řády, ale staví také stovky nových kostelů.

Vzbouření českých stavů nebylo v žádném případě národnostní vzpourou. Hodně představitelů českých stavů hovořilo spíše německy a lidé se v té době spíše definovali podle místa práce a žití. Ani ono klišé o popravě 27. českých pánů na Staroměstském náměstí není pravdivé. Ale zvítězili katolíci. Proto uvádím katolické kněze, kteří považovali Bílou Horu za národní tragédii. Byl to náš historik Josef Pekař, který poukázal na to, že kdyby nebylo Bílé Hory, Češi by se stali součástí protestantské Evropy a luteránský (rozuměj německý) vliv by je spolkl. Bílá Hora tedy češtinu i národ spíše zachránila. Habsburský císař totiž dělal vše pro, aby **bezbožné Němce** do země nepustil.

Jenže na všechno se časem zapomnělo a dějiny se vykládaly dle potřeb, případně dle Aloise Jiráka, který jako středoškolský profesor historie v žádném případě neučil v Litomyšli své studenty dle svých historických románů. Ty vecpali do školních osnov až oni nechvalně známí „dědici husitského revolučního hnutí“ spolu se soudruhem Zdeňkem Nejedlým. A tak na straně jedné naši obrozenci vyvolávali české národní vědomí, avšak na druhou stranu vyvolávali a vyvolávají velmi silnou averzi vůči Němcům, vůči „cizácké

kořistnické šlechtě“ a v poslední době i vůči církvi. Proto jsme po roce 1918 zrušili šlechtické tituly, provedli pozemkovou reformu v neprospěch šlechty, vyhnali aristokraty z armády a z diplomacie, silnou německou a maďarskou menšinu jsme považovali za zbytečnou přítěž výtečného Masarykova a Benešova státu. A k tomu, aby se to nepletlo, jsme tak trochu podvedli Slováky. To vše se nám setsakra nevyplatilo v letech 1938 – 1939. Odčinit Bílou Horu-to bylo bohužel také nesmyslným a nelogickým podtextem vzniku nového Československa v roce 1918.

Takže Bílou Horu si každá doba symbolizuje podle potřeb. 18 a 19. století ji charakterizovala jako počátek násilné germanizace a národní poroby. Jakkoli příznaky germanizace a národního utlačování se v tomto období objevují, nemají nic společného s výsledky bitvy na Bílé Hoře, ani s historickými událostmi, které po 8. listopadu 1620 následovaly.

Vše to posléze umocnilo století dvacáté. Nejprve jsme ji „odčinili reformami po roce 1918“ (Pryč od Vídně, pryč od Vatikánu), posléze jsme ji charakterizovali zcela nesmyslně jako „první Mnichov“, kdy nás zradili západní spojenci. Vytvářeli jsme si jakýsi nelogický trojúhelník – bitva u Lipan, Bílá Hora a Mnichov. Ale Bílá Hora se hodila, jako vždy. Strašákem zůstala i po válce. Straší bohužel i v hlavách těch, kteří mají dost času i peněz na to, aby se dovzdělali.

21. století připomíná (vyjádřeními špatně vzdělaných politiků) jako symbol pokračování Bílé Hory existenci Evropské unie a Lisabonské smlouvy a tak podobně. Jak se nedávno vymlouval doma jeden známý. *Když jsem si včera v hospodě vzpomněl, co nám udělali na Bílé Hoře, propil jsem celou výplatu.* Pokud se jeho manželka vzdělávala v historii za totality, musela ho pochopit.

Daniel Kolář v jednom ze svých nedávných článků o restitucích připomněl slova Pekařova v jednom článku zveřejněném v Národní politice: ***Žijeme v době, kdy víc než kdykoli jindy vniká i do výkladu dějin demagogie jednotlivců a stran se všemi svými vášněmi, ano, kdy z propadlišť minulosti dere se na venek temno konfesijních svárů a nenávistí.***

CO SPOJUJE ČECHY A NĚMCE?

Kniha významného rodáka z Bruntálu

Ve výčtu významných osobností minulosti schází například na webové stránce města Bruntálu bohužel řada jmen význačných osobností z řad místních rodáků. Patří mezi ně i emeritní profesor Technické univerzity v Mnichově Prof. Dipl. Ing. Friedrich Nather (7. 4. 1924 Freudenthal (Bruntál) – 14. 4. 2009 Oberstausen, Bavorsko). Friedrich Nather je mimo jiné čestným profesorem Univerzity v Temešváru, nositelem Ceny města Olomouce z roku 2007 za počin roku pro Olomouc, za propagaci Olomouce v zahraničí a za úsilí o rozvoj česko-německých vztahů.

Studoval stavební inženýrství na Vysoké škole technické ve Vídni a v Karlsruhe, byl vedoucím pracovníkem v ocelářských společnostech a je autorem mnoha nových technických řešení v konstrukcích mostů a lešení. Byl vyznamenán Spolkovým křížem za zásluhy 1. třídy a mimo jiné také působil jako hostující profesor na Univerzitě Palackého v Olomouci. Byl za to oceněn Zlatou medailí UP a Záslužnou medailí Pedagogické fakulty UP.

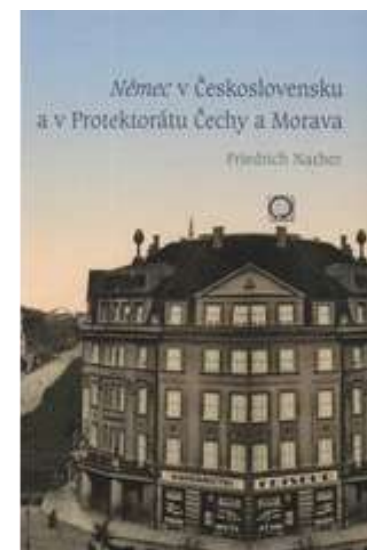
Jakkoli patřil k těm, které jsme po roce 1945 z této země vyhnali, nezatrpl. Naopak. K Olomouci měl prof. Nather velice vřelý vztah, jeho prastrýc Wilhelm Nather zde byl svého času místostarostou, který na sklonku 19. století sepsal *Kroniku olomouckých domů*. Dílo, které dle odborníků je v Evropě unikátem. Kniha obsahuje pořadí majitelů

jednotlivých
měšťanských

domů v Olomouci, včetně soupisu věcí zanechaných v pozůstalostech, zhruba od 16. století do roku 1900. O tištěném vydání knihy snil již otec prof. Nathera, jeho syn tedy ve spolupráci s PhDr. Vladimírem Spáčillem zajistil, aby vyšla tiskem. Pochopitelně, za značného finančního přispění prof. Nathera.

Friedrich Nather si prožil v prvních letech svého života své. Jeho generace doplatila na selhání generace otců po první světové válce a k tomu nepřispělo ani to, že jeho jazykem mateřským byla němčina. Jakkoli byl profesně spíše technik, věnoval se velice intenzivně vztahům mezi Čechy a Němci. Sepsal vlastní autobiografii, napsal knihu *Imigrace a kolonizace v Čechách a na Moravě: problém česko – německých vztahů* a řadu dalších publikací. Pozoruhodné je jeho dílko **Co spojuje**

Čechy a Němce? Was verbindet Tschechen und Deutsche?

Uvedená kniha mapuje tisícileté vztahy obou etnik. Tento pohled je naprosto nutný. Nelze se na vztahy česko – německé dívat pouze optikou let 1918 – 1945. Proto jsme se rozhodli text uvedené knihy otiskovat v našem listě na pokračování. **Dnes tedy druhou část.**

CO SPOJUJE ČECHY A NĚMCE? (2)

NĚMĚČTÍ KUPCI, OBCHODNÍCI A DUCHOVNÍ V STŘEDOVĚKU

Bohatství českých zemí s sebou přineslo to, že se již v předkřesťanské době rozvíjely čilé výměnné a obchodní vztahy se sousedními národy, ale též se vzdálenými kulturami. Kromě stříbrné a železné rudy, která se těžila již ve starověku, vzkvétalo zemědělství a zpracování železa. Dá se předpokládat, že v době Velké Moravy již existovalo trojpolní hospodářství s hnojením namísto staršího travního polního hospodářství. Snad se pěstovaly již kulturní plodiny jako víno, ovoce a konopí. Zřejmě chyběla jen sůl, ta se musela importovat. Provozoval se tedy obchod se vzdálenými zeměmi od dob *Sámových*, který sám byl kupcem.

Velká Morava byla velmi atraktivním střediskem obchodu se vzdálenými zeměmi. Kromě Dunaje a Moravy jako vodních cest existovala celá síť dálkových obchodních cest. Sůl se vozila z Bavorska lodí dolů po Dunaji a poté proti proudu Moravy. Z Byzance přicházely vzácné látky, šperky a ozdobné předměty, vína a vonné látky. Dováželo se zlato, stříbro, měď, cín a olovo, řidčeji jantar, přírodní perly a skořápky mušlí, vyváželi se otroci, dobytek, vosk, med, kůže, koně a zemědělské výrobky. Píše se, že ve Svatoplukově rezidenčním městě se tři dny v měsíci konávaly trhy. Není jisté, zda to byly Mikulčice.

Náhly zánik Velké Moravy zanechal ve střední Evropě hospodářské vakuum. Z toho profitoval český obchod. Na vltavském břehu, na Malé Straně, vzniklo pod Pražským hradem opevněné centrum s dlážděnými volnými místy pravděpodobně již na sklonku 9. a začátkem 10. století. Arabsko-židovský kupec *Ibrahim ibn Jakub*, který navštívil slovanské země a hovořil mj. s *Ottou I.* a *Boleslavem I.*, se kolem roku 965 zdržoval v Praze. V arabském jazyce popsal Prahu vybudovanou „z kamene a vápna“ a označil ji za největší tržiště světa. Zmínil pražské židy, aniž ovšem přesně řekl, zda to byli lidé, kteří zde bydleli nebo je projížděli.

Tranzitní obchod z Bavorska do Polska nebo ze Saska do podunajských zemí využíval dopravních cest přes Čechy. Na starých mapách jsou vyznačeny obchodní cesty přes české země jako SUMMA VIA, z čehož prý pak vznikla Šumava. V oblasti Prahy se protínaly dálkové obchodní cesty, v Mohuči bylo největší tržiště celoevropského významu. Karavany otroků táhly odtamtud do říšsko-francouzské hraniční oblasti a dále přes Verdun a Lion na středomořské trhy. Po roce 1000 skončil obchod s otroky, protože vyschl pramen pohanských zajatců v důsledku válek vedených převážně křesťany. Český obchod mířil mj. na jihovýchod do oblastí středního a horního Dunaje až do přední Asie, na sever po Labi a Odře do Skandinávie a k slovanskému Baltu. Byzantské církevní instituce spotřebovávaly na svícení tony vosku místo oleje již od 8. století. Kupci byli především Němci, židé, ale též Řekové a Arabové.

Samozřejmě byli kupci při takovém významu obchodu se vzdálenými zeměmi u panovníků oblíbení a požívali velkých privilegií. Tak lze vyčíst z listiny, která pochází z období konce vlády *Soběslava II.* kolem roku 1178 a je stále znovu citována:

„Uděluji Němcům, kteří žijí pod Pražským hradem, svou milost a ochranu a chci, aby jako lid odlišný od Čechů, byli od nich odděleni svými právy i zvyky. Zajišťuji jim tedy možnost žít podle zákonů a práva Němců... a vězte, že Němci jsou svobodní...“

Tato listina se označuje za nejstarší pražský dokument. Zvláštní postavení obchodníků nebylo ale pražským privilegiem. Stejných práv požívali též kupci v Rize, Regalu, Novgorodu a jiných městech a sloužily pro podporu obchodního ruchu. Němečtí kupci přišli ale zřejmě daleko dříve. Imunita německých kupeckých sídlišť v Praze zjevně přešla i na celé město Brno.

Nyní k duchovním v českých zemích. Morava měla již v době Velkomoravské říše vlastní biskupství, které bylo aktivováno naposledy papežskou kurií asi v roce 900. Po maďarských vpádech zde byla zpustošená země, ale biskupství existovalo de iure nadále. *Boleslav I.*, který chtěl vybudovat zemskou církev ve vlastní režii pod svou vládou, dobyl po roce 935 severní polovinu Moravy.

Jeho následovník *Boleslav II.* požadoval tři biskupství: pro Prahu, pro Moravu a pro Hnězdno. Toto měl dostat jeho polský švagr *Mieszko I.* Žádosti měly úspěch. *Papež Jan XIII.* povolil založení biskupství v Praze a na Moravě. Po delších jednáních s řezenským biskupem, který byl do té doby zodpovědný za Prahu, byla v roce 973 tato záležitost rozhodnuta. V roce 976 byla obě biskupství posvěcena.

Do Prahy přišel *Thietmar*, zvaný též *Diethmarus*, podle *Petra Morawy* saského původu. *Karl Richter* ho nazývá biskupem *Thietmarem z Merseburgu*. Podle české výpovědi byl *Diethmarus* (český *Dětmar*) mnich, který měl tu výhodu, že pro svůj úřad nabízel dobré znalosti slovanského jazyka. Na Moravu přišel biskup neznámého jména. Moravské biskupství bylo pravděpodobně zřízeno v sídle Přemyslovců na Moravě, v Olomouci, Nepřetrvalo smrt prvního biskupa a převzal ho druhý pražský biskup *Adalbert*, český *Vojtěch*. *Vojtěch* byl Slavníkovec. Olomoucké biskupství bylo obnoveno teprve v roce 1063. Třetím pražským biskupem byl *Thieddak (Theodat)*, mnich z Corveye. Na pražské Malé Straně bylo sídlo biskupa. Bydleli zde vysocí klerikové, tehdy asi především Němci. Opevněno bylo Staré Město s konečnou platností *Přemyslem Otakarem II.*

NĚMECKÝ VLIV NA PANOVNICKÉM DVOŘE

První dcera německých knížat, která se provdala do Čech, byla z Bavorska. Bavorský vévoda *Arnulf* (907 – 937), který porazil Uhry v roce 913 ve spojení s Württemberskými na Innu a osoboval si právo na německou korunu, provdal svou dceru ze jednoho ze Slavníkovců. Zjevně nebyli na začátku 10. století Přemyslovci tak vznešení jako Slavníkovci. Rezidence Slavníkovců stála na hradišti Libice v severovýchodních Čechách.

V průběhu 10. století se slovanské kmeny Čech pod vedením Přemyslovců politicky sjednotily. *Boleslav I.* podporoval císaře *Ottu I.* v boji proti Uhrům především v bitvě na Lešském poli v roce 955. Za to mu přenechal *Otto I.* volnou ruku na východě, kde rozšířil hranice své říše až k Bugu nebo hradu Styru. Jeho syn *Boleslav II.* dobyl Libice, vyvraždil konkurující knížecí rodinu Slavníkovců a dosáhl nedělitelné moci na Čechami. Bohatý český dvůr získával stále větší uznání Římské říše. Zřídka kdy hledali čeští vévodové své manželky mezi domácí šlechtou. Kromě dam z Uherska a Polska to byly německé šlechtické dcery, které ovlivňovaly vývoj Čech.

K nim patřila *Emma*, choť *Boleslava II.* Zdá se, že historici nejsou jednotní v tom, zda byla burgundskou, bavorskou, franskou nebo anglosaskou královskou dcerou. Přežila svého chotě *Boleslav II.* o několik let. V době svého vdovství vydala dvě stříbrné mince, denáry, na kterých se označuje jako *EMMA REGINA*, což ukazuje na královský původ. *Kosmas*, kanovník v Praze jí přisuzuje vyšší původ než kterékoliv jiné. Ani německé ani české prameny nedocházejí k jednoznačnému názoru na její původ. Protože ale *Kal Richter* míní, že byla ze „vznešeného rodu“, snad byla bavorskou šlechtičnou, považujeme ji za německou imigrantku.

S *Břetislavem I.* začíná úzké spojení přemyslovského panovnického domu s německými knížecími dvory. Kux popisuje *Břetislava*, syna vévody *Oldřicha*, jako jasnou siegfriedovskou postavu, „nejkrásnější z mládenců, zářivý hrdina“. Poté, co byli v roce 1029 vypuzeni Poláci z Moravy a zle se s nimi zacházelo – mezi jiným byli prodáváni do otroctví – učinil svůj další hrdinský čin: slyšel o *Jitce ze Schweinfurtu*, dceři markraběte *Heinricha*

z bavorského Mordvanu, která prý byla zářivě krásy a ctností. Předpokládal, že hrdí a pyšní Němci na něho j jako na Slovana shlížejí svrchu, vyplenil klášter ve Schweifurtu, kde se *Jitka* vzdělávala. Únos dívky mohl mít jistě jiné důvody: znamení jeho nelegitimního narození ze spojení vévody *Oldřicha* se selskou dívkou *Boženou*. Vévoda Břetislav měl s *Jitkou* pět synů a dvě dcery. *Jitka* tak byla první německou knížecí dcerou na českém trůně a stala se matkou příštího přemyslovského knížecího rodu. Břetislavovi byl jeho hrdinský čin odpuštěn: pro Čechy byl něco jako *Achilles*. Aby se vyhnul hádce ve vévodské rodině, vyhlásil následnictví: vždy nejstarší z rodiny měl následovat jako kníže a hlava rodiny po svém předchůdci a získat celé Čechy. Mladší princové byli údělnými knížaty Moravy.

Čechy se v následující době staly nejmocnější a nejbohatším knížectvím a královstvím Svaté říše římské. Za krále *Otakara II.* se přemyslovské panství rozkládalo až k Jadranu. Jeho ctižádost, která přesahovala partikulární moc, mohla být uspokojena pouze nejvyšším úřadem v západním světě: českému králi chyběla jen ještě císařská koruna, protože jen pod touto korunou se mohla rozvíjet a udržet nová moc Přemyslovců.

Expanze moci *Přemysla Otakara II.* způsobila především v rakouských zemích protičeskou náladu, která časem vedla výslovně k nepřátelství k Čechům. Značný podíl na tom měla propaganda ze strany Habsburků. Na Moravském poli byl sice v roce 1278 *Otakar* poražen a zabit. Jeho synovi králi *Václavu II.* se přesto podařilo rozšířit svou moc až k Baltskému moři.

Nádhera a bohatství českého dvora přilákalo mnohé knížecí dcery na Pražský hrad a na dvory údělných knížat v Olomouci, Brně a Znojmě. Jmenujme například:

Ida von Wettin- Meissen, choť Spytihněva II., dcera markraběte Dietricha II. von Meissen
Liutgart von Bogen, choť Břetislava II., dcera hraběte Alberta von Windberg-Bogen
Wilburga von Teglink, choť Conrada I. von Brünn

Gerbera (Helbirg) von Babenberg, choť Bořivoje II., dcera markraběte Leopolda II. Rakouského

Richsa, hraběnka von Berg, choť Vladislava I., dcera hraběte Heinricha von Berg,
Richenza, 2. choť Vladislava I.,

Ida Rakouská, choť Lutolda ze Znojma,

Gertrud von Babenberg, choť Vladislava II., dcera markraběte Leopolda III. Rakouského
Adleheid z rodu Bilungů, choť Oldřicha Brněnského.

Helicha von Wittelsbach, choť Konráda Otty ze Znojma, (Brna, Olomouce)

Judith von Thüringen, 2. choť Vladislava II., dcera markraběte Ludwiga 1. von Thüringen,

Adele von Meissen, choť Přemysla Otakara I., dcera markraběte Otty Bohatého von Meissen,

Kunigunde von Hohenstaufen, choť Václava I, dcera krále Philippa von Schwaben,

Margarete von Babenberg, choť Přemysla Otakara II., dcera hraběte Leopolda VI, Rakouského a vdova po štaufském Heinrichu VII.,

Guta, (Jutta) von Habsburk, choť Václava II., dcera krále Rudolfa Habsburského

A nakonec spojení přemyslovské princezny s císařským synem:

Elizabeth, choť krále Jana, Lucemburského, sestra krále Václava III.

České vévodkyně a královny spolupůsobily jistě aktivně při budování dvora a města Prahy. Již ve 12. století se v Praze etablovala stálá státní správa. První inženýrská stavba, kamenný vltavský most, nesla jméno choti krále *Vladislava II.* Juditin most. *Judita* prý nechala most stavět podle vzoru dunajského mostu v Řezně.

Určitě si manželky českých vévodů a králů přivezly s sebou velký doprovod. S rostoucím významem Čech, které stále silněji vrůstaly do Říše, přišly, jak je zřejmé ve shora uvedeném seznamu, mnohé knížecí dcery a princezny, které daly dvoru německý ráz. Královská rodina se zdržovala ponejvíce v Praze nebo na panovnických hradech, čemuž byly nejvíc přizpůsobeny Hradčany. Slávu získalo skvělé vedení dvora v době vlády krále *Václava I.*, což je důkazem hospodářského rozvoje země. Jeho choť *Kunigunde*, vnučka císaře *Friedricha I. Barbarossy*, na tom prý měla značný podíl. Starala se o to, aby do země proudily nové zvyky a módní vlivy z Francie, Itálie a Německa. *Václav I.* miloval krásná umění a zavedl v zemi turnaje. Nejschopnější pěvci lásky, jako *Reinmar von Zweter*, *Mistr von Siegher* a *Friedrich von Sonneberg* se setkávali na dvoře *Václavově*. Vyšehrad od *Bedřicha Smetany* odráží část lesku těchto časů.

V roce 1257 nechal král *Přemysl Otakar II.* vyklidit české obyvatele z Malé Strany, čtvrti ležící pod Pražským hradem, a nahradit je německými kolonisty. Žádné vysvětlení neexistuje pro to, proč *Přemysl Otakar II.* provedl takové nepopulární opatření vůči českým spoluobčanům. *Jörg k. Hoensch* poznamenává, že *Přemysl Otakar* použil magdeburské právo pro usazení severoněmeckých kolonistů na místo Čechů, neboť ti byli bezprostředně podřízeni královskému podkomořímu. Lze předpokládat, že Malá Strana byla již dříve silně německá. Od roku 973 byla Praha biskupstvím. Mnoha vysokých duchovních byli Němci a žili zde. Upřednostňování Němců vedlo k steskům proti poněmčování země, jak můžeme najít v kronikách nejstarších kronikářů Čech, *Kosmy Pražského* (1045 – 1125) a později *Dalimila* (kolem roku 1315).

AGRÁRNÍ REVOLUCE

V době vnitřní kolonizace, která probíhala na konci 10. století za *Boleslava I.* a *Boleslava II.*, pronikli slovanští osídlenci do zalesněných, výše položených jižních oblastí středních Čech a podél toku Vltavy, Berounky a Ohře. Také na Moravě byla kolonizována západní část země. V 11. století nasadil *Břetislav I.* chodské sedláky, zčásti polské zajatce, na hranici země.

Mezi 11. a 14. stoletím se udála především v západní a střední Evropě velká změna:

- Obyvatelstvo zde v 6. století kleslo na nejnižší hodnotu. V následujících letech došlo k postupnému vzestupu, který se urychlil kolem přelomu století. Tak vzrostl počet obyvatelstva na Britských ostrovech, ve Francii, v německém království a ve Skandinávii z 12 milionů v roce 1000, na asi 36 milionů v roce 1340, tedy asi na trojnásobek. Takový růst počtu obyvatel na tehdejší dobu velmi neobvyklý.
- Mezi 9 a 13. stoletím došlo ke značné změně klimatu. Odhaduje se dnes, že roční průměr teplot stoupl u nás o dva stupně, v severní Evropě dokonce o 4 stupně. Tím se zvedla hranice pěstování obilí a vína, ale důsledkem byly mírnější zimy a ne tolik drsné zalesněné hory.
- K tomu se přidaly i technické novinky. Především pokrok v technice používání pluhu dovolil intenzivnější zpracování půdy a tím značné zvýšení výnosů ze sklizně. Tažná síla zvířat byla zvýšena u koní chomoutem a u volů čelním jhem, Nyní se mohl používat již dávno známý ocelový obracecí pluh, teď se srovnávacím prkmem a koly, ke kterému mohlo být zapřáhnuto až osm volů, ale též brány.
- Eficientní pluhová technika dovozovala opracovávat větší polní plochy. Trojpolní hospodářství umožnilo zvýšení výnosů při sklizni až na čtyřnásobek. Rozdělení na zimní setbu, letní setbu a úhoření bylo známé od raného středověku, ale jeho přednosti nebyly využity z důvodu malé hustoty obyvatelstva a organizačních požadavků.

Kolonizace v době pozdního středověku začala v oblastech bohatých na vodu, např. ve Flandrech a Holandsku v 11. století a pokračovala ve 12. století na dolním Rýně, Seseče a podél Labe. První nositelé této kolonizace byli Vlámové, Holanďané a Frisové.

Proces osídlování východní části střední Evropy a též západní části jižní Evropy byl v minulosti naprosto rozdílně hodnocen českými a polskými historiky. Od konce roku 1980 mohl být spor ukončen teprve poté, co obě strany dospěly k názoru, že rozvoj země přinesl přednosti všem a výsledek procesu kolonizace neměl vliv na podíly národů.

Ve 13. století začala bezpříkladná výstavba země. Přední vládcí země, tehdy to byli Přemyslovci, šlechta a kláštery, se snažili přivést do země německé sedláky, řemeslníky a specialisty na hornictví. Podporovali tento vývoj, jejich příjmy se značně zvyšovaly a často rozšiřovala území jejich působení. Především v jižních Čechách využívala šlechta kolonizaci jako prostředek k budování panství. Nové organizační formy a zavedení trojpolního hospodářství bylo možná všude tam, kde se dala plánovat nová osídlení na větší ploše. K řízení postupu osídlení pověřili knížecí, šlechtičtí a duchovní páni pozemků ve většině případů tzv. lokátory.

V období méně než jednoho století byly osídleny oblasti hraničící s Dolním Rakouskem, tedy jižní Čechy, Šumava, západní Čechy, severní Morava a sudetské Slezsko německými sedláky. Poměrně hustě a od dávných dob osídlená oblast České pánve byla ušetřena německého přistěhovalectví. Mnohé části země, které byly dosud skoro neobydlené, vykazují nyní hustotu obyvatel přes 25 osob na km², v oblastech, ve kterých již dříve byla hustota obyvatel vysoká, stoupla na více než dvojnásobek. V rámci vnitřní kolonizace byly nyní zalesněné hornaté části země okrajových oblastí Čech, Českomoravská vrchovina a severní Morava až na malé zbytky trvale otevřené. Až do 14. století přicházel pomalý, ale stálý proud nových příchozí.

Hoensch odhaduje, že kolem roku 1300 mohla být asi šestina z pravděpodobných 1,5 milionů obyvatel českých zemí německého původu, zčásti již v druhé či třetí generaci. Tím se nepotvrdila starší domněnka, která hovořila o nejméně dvou milionech kolonizátorů v rámci tohoto hnutí a daleko větším podílu novousedlíků na celkovém počtu obyvatelstva. Kultivace polí v nových oblastech přinesla přírůstek výnosů, aby byla zajištěna potřeba potravy a výrazně stouply příjmy zemských pánů. Agrární revoluce je veskrze srovnatelná s industriální revolucí 19. století.

Kolonizace v Čechách a na Moravě byla uvedena do života domácími vládci, a proto to nebyla žádná řízení agrese. Místní vrchnosti neměly k dispozici dostatek sedláků pro klučení lesů, popř. pracovní síly s dostatečnými znalostmi, aby se dala rozvíjet země „ve vlastní režii“. Kromě toho se dala privilegia udělit spíše cizincům než domácímu obyvatelstvu, protože privilegia vyvolávají často „vyrovnávací vlnu“. Především *František Graus* poukazuje na to, že některá vyjádření o německé kolonizaci východu vzbuzuje podezření, že je třeba si středověké kolonizační cesty představit jako osídlování indiánských oblastí. Nikdo se vážně nezamyslel nad tím, že středověcí novoosídlenci nebyli nikde svobodnými farmáři, ale byli to sedláci, kteří museli odvádět daně a dávky. Protože se platby děly především v hotovosti, museli osídlenci prodat část svého výnosu, na což potřebovali trh. To předpokládalo existenci měst. Tak snad vznikly teprve s rozvojem měst zvláštní možnosti odbytu. Kolonizaci v Čechách a na Moravě je tedy třeba posuzovat zcela jinak než kolonizaci severního Německa. Tyto oblasti byly nejprve dobyty politicky a nato kolonizovány anebo probíhalo dobývání a kolonizace paralelně.

(třetí pokračování příště)

FOTO PRO DNEŠNÍ DEN

Polibek podzimu...

PETROUŠKOVY PŘÍHODY (788)

Svět kolem nás je plný různých matoucích tvrzení a mýtů, zejména pak česká historie je jimi zcela přeplněna. Nejhorší je, když někdo zveřejní snůšku nepravd v nějaké knize. Úcta k textu tištěnému, v níž jsme byli vychováni, se vzpouzí myšlenka, že knihu může napsat a vydat také nevzdělanec či agitátor za nejrůznější většinou světová vítězství. Ještě větší úctu máme k umění malířskému. A hle. Historie je plná krásných pláten, zobrazujících události, které se nikdy nestaly. Krása barev a malířova štětce v nás také evokuje přesvědčení, že něco tak krásného nemůže být nepravda.

Zde je nutno zastat se malířů. Ti malují historické výjevy tak, jak jim je soudobí, či dávní vypravěči historie prezentují. Kniha se dá přepsat, případně spálit na hranici, ale obrazů je nám tak nějak líto. Těch se zbavujeme daleko méně často, než lživých knih. Takže obrazy

většinou přežívají. Evokují-li v nás krásu je to dobře. Utvrzují-li nás v bludech, je to zlé, ale dá se jim to odpustit. Jen to o těch bludech musíme vědět.

V roce 1841 se v Olomouci konala velkolepá slavnost k 600. výročí vítězství Jaroslava ze Šternberka nad tatarskými vojsky, které měl v roce 1241 právě před Olomoucí drtivě porazit a město tak před krutými hordami z Mongolska zachránit. V průběhu slavností její účastníci obdivovali monumentální malbu v kapli Božího těla v Olomouci. Obsahuje výjev z této bitvy, jež byla zakončena právě vítězným soubojem Jaroslava ze Šternberka s tatarským velitelem Petem, v němž český šlechtic proklál mečem pravý bok tatařina.... V Rukopise královéhradeckém je o tomto střetnutí celá báseň nazvaná Jaroslav.

Bohužel nestalo se tak poprvé (a také ne naposled), kdy si my Češi vylepšujeme dějiny. Dnes víme, že Rukopisy byly geniálním podvrhem a navíc žádná taková bitva se v roce 1241 před Olomoucí nekonala a Jaroslav ze Šternberka vlastně neexistoval. Což nemění nic na nádheře a kvalitě oné fresky, která patří k vrcholům nástěnného barokního malířství na Moravě. Namaloval ji v roce 1728 významný moravský malíř baroka, původem z Bruntálska, Jan Kryštof Handke (18. 2. 1694 – 31. 12. 1774).

Onu bitvu u Olomouce v první polovině 13. století je třeba vysvětlit, protože pod dojmem historie vykládané někde stále ještě dle rukopisných padělků (RKZ) panuje v hlavách lidí zmatek. Události popisované v těchto rukopisech se promítly i do jiných uměleckých děl (Jirásek, Aleš, Zeyer), což jim dává jakoby nádech historické pravdivosti. V roce 1241 skutečně došlo k velké bitvě mezi Mongoly (tehdy byli nazýváni Tataři – tento název dostali Mongolové od Rusů – tartarus= peklo). Bitva se odehrála na tzv. Dobrém poli u Lehnic (ve Slezsku) a proti Mongolům bojovalo vojsko slezských knížat v čele s Jindřichem II - Pobožným.

Slezské vojsko bylo poraženo, švagr Jindřicha II král Václav dorazil s pomocí pozdě, a Jindřich Pobožný padl. Tataři zpustošili tehdy i Opavsko a Bruntálsko, klášter Hradisko u Olomouce, avšak nepodařilo se jim dobýt dobře opevněná města (Olomouc, Uničov). Ale o 12 let později, v roce 1253 řádila v naší oblasti kumánská vojska Bélova. Spolu s vojsky bavorského vévody Oty a polskými oddíly Daniela Haličského, Boleslava Krakovského a Vladislava Opolského zpustošily Opavsko a posléze obléhaly Olomouc. A tehdy došlo u Olomouce dne 25. června 1253 k bitvě mezi českým vojskem tehdejšího markraběte Přemysla Otakara II a vojsky uherských Kumánů uherského krále Bély. Pravdou je, že české vojsko utrpělo porážku, avšak Olomouc nepřátelé nedobyli – byla již v té době dobře opevněna. V družině Přemysla Otakara II se chrabrostí vyznamenal tehdy další český šlechtic Zdeslav ze Šternberka. To byl ten hrdina, nikoli smyšlený Jaroslav. To autoři rukopisů ale nevěděli, onomu mýtu z RKZ konec konců podlehl i Palacký.

Jaroslava ze Šternberka najdeme i na nástrojných freskách na zámku Zelená Hora u Nepomuku s následujícím textem: *Jaroslav ves ve krvi s ořem sbročen, mečem Kublajevica zachváti, ot ramene šúrem kyčlu protče, takož spade bezduch mezi mrchy*. Takže další malíř věřil v jeho existenci. Konec konců František Palacký ve svých Dějinách napsal: *"Obecné jest domnění a pravdě dosti podobné, že pan Jaroslav byl z toho rodu v Čechách a v Moravě, který nedlouho později přijal na sebe jméno ze Šternberka i až podnes kvete ve stavu hraběcím"*. A Bedřich Smetana zamontoval Jaroslava ze Šternberka rovnou do opery Libuše (Dějství III. Libušino proroctví, obraz II Jaroslav ze Šternberka. Přitom tento muž, jehož poprvé jmenuje ve své kronice ze 16. století Václav Hájek z Libočan, vůbec neexistoval. Konec konců Libuše v našem pojetí také ne.

V polovině července jsme si připomněli 602. výročí bitvy u Grunwaldu, v níž polsko-litevská vojska polského krále Vladislava II. Jagellonského porazila řád německých rytířů vedených velmistrem Ulrichem von Jungingenem. O této bitvě z roku 1410 toho víme

hodně, avšak líčení jejích okolností je zaplněno protikladnými zprávami, které jsou častokrát spíše zbožnými přáními jejích interpretů. Pravdou je, že Řád německých rytířů bitvu tehdy prohrál a ztratil vliv na rozsáhlém území, na němž si upevnili svoji státnost především Poláci. Bitva se odehrávala mezi třemi vesnicemi Grunwald, Stebark a Lodwigovo. V německé dějepřevě je nazývána bitvou u Tannenbergu, Litevci ji nazývají bitvou u Žalgirisu a Češi s Poláky bitvou u Grunwaldu. Všichni mají pravdu.

Na obou stranách bojovali i čeští šlechtici a rytíři, často diskutovanou otázkou je, na čí straně stál Jan Žižka, v té době ještě nijak významný žoldněř. Je to totiž zcela lhostejné. V našem dobovém tisku se diskutovalo o tom, jestli stál Žižka na straně těch „špatných“, tedy Němců, nebo na straně těch „správných“ Poláků. I to je nesmysl, protože dnešní národností pojetí se k hodnocení oné bitvy moc nehodí. Zmatek do toho vnesl i slavný polský malíř českého původu Jan Matejko (1838-1893), jinak rodák z Krakova. Jeho tatínek pocházel z rodiny českých sedláků z Hradce Králové a vzal si za ženu Kateřinu Rosbergovou ze zámožné polsko-německé rodiny.

Matejko, byl výborný malíř, leč často zpodobňoval na svých historických plátnech osoby, které se interpretovaných událostí vůbec neúčastnily. Obraz Matejkovy „Bitvy u Grunwaldu“ z roku 1878 zobrazuje i Jana Žižku ve chvíli, kdy zabíjí jednoho z rytířů řádu. Což je spíše malířova licence, protože tento výjev nebyl nikdy popsán a zřejmě se ani nestal.

Poláci jsou právem na výsledky této bitvy hrdí a to je podstatné. Jinak je historie bitvy, které se na obou stranách zúčastnili vojáci mnoha národností, velice zajímavá, složitá a také nepřesná. Sovětští historikové, v době kdy SSSR zabral i Litvu, využili faktu, že se bitvy účastnili i žoldněři ze Smolenska k tomu, aby tvrdili, že „*bitvu proti fašistickým teutonským silám vyhrály spojené polsko-sovětské síly*“. V roce 1410(sic!). Ještě že místo „hrdinných Moravanů“ na Bílé Hoře nebyli žoldněři z Ruska. To bychom se ve škole učili, že i přes hrdinný odpor smíšeného praporu česko-sovětských sil byla česká věc na Bílé Hoře na 325 let dopředu prohrána. To jako od roku 1620 do roku 1945, kdy byla napravena vojsky Rudé armády.

Trochu tohoto nesmyslného pojetí zaplevelilo i naši historiografii pokud se úlohy Jana Žižky týče. Jinak se většina údajů i soudobých historiků rozchází a bylo by nesmyslem hledat skutečně pravdivé detaily. Jako u všech bitev, důležitý je výsledek. Polsko se stalo významným suverénním státem a spolu s Litvou se vymanilo z vlivu Řádu německých rytířů, který utrpěl značně i vojensky. Což paradoxně pomohlo později Janu Žižkovi, když součástí křížových výprav proti husitským vojskům nebyly původně velmi kvalitní jednotky Řádu. Jelikož se zase činnost Řádu německých rytířů v pozdějších staletích nesmazatelně a pozitivně zapsala do historie Moravy, bylo by dobře si říkat pravdu i o této době. Je lépe zmapovaná, avšak bohužel interpretována stále tendenčně, jako úloha Žižkova u Grunwaldu. I když na Matejkově obraze je Jan Žižka jako živý.

Dnes má svátek SÁVA. Zítra, ve čtvrtek LEOPÚOLD. V pátek OTMAR, v sobotu Svátek demokracie, v neděli ROMANA, v pondělí ALŽBĚTA, v úterý NIKOLA/NIKOLAS a ve středu ALBERT.
Nezapomeňte jim blahopřát.

